

Дане есе присвячене проблемі, яка може істотно вплинути на трансформацію західноукраїнської сім'ї протягом майбутньої декади. Проблема пов'язана із зміною гендерних ролей у зв'язку з масовою міграцією жінок в країни західної Європи.

Проблемну ситуацію можна описати наступним чином. Основна маса сімей традиційних сільських українських районів залишилися без жінок, як молодих, так і немолодих. Досить відвідати сільські райони карпатського регіону у будь-який час року, щоб переконатися в практично повній відсутності жінок. Попит на жіночу працю в південній Європі, особливо в Італії дуже високий. Причому, працевлаштування в Італії носить постійний характер. В першу чергу це робота доглядальницями, виховательками, домоправительками. Чоловіки-мігранти можуть розраховувати тільки на менш прибуткові сезонні роботи в сільському господарстві, будівництві в Іспанії, Германії, Португалії. Таким чином, в сім'ї даного регіону залишаються переважно чоловіки – батьки дітей і дідуся. Щоб розуміти суть впливу міграції на сім'ю потрібно сказати декілька слів про характер роботи західноукраїнських жінок за кордоном. Розмови про торгівлю жінками, про роботу в якості повії явно перебільшені і політизуються. Інтерв'ювання жінок, що приїхали у відпустку показує, що вони повністю задоволені умовами праці. Досить чітким був вислів однієї з мігранток: працювати домоправителькою в Італії набагато простіше, ніж бути дружиною і матір'ю двох дітей в Україні. При дуже незначному навантаженні і примітивній трудовій функції оплата праці достатньо висока. З 2005 року багато жінок-мігранток могли дозволити собі придбання нерухомості за кордоном, притому, що вони повністю забезпечували сім'ю в Україні. Проте, більшість жінок не збираються залишатися на Заході і в найближчому майбутньому слід чекати їх репатріацію та їх капіталів.

Як жіноча трудова міграція впливає на ситуацію в Західній Україні? (Під ситуацією ми розуміємо економічні, соціальні, демографічні чинники суспільного, сімейного життя). В першу чергу варто звернути увагу на зміну природи маскулінності. Ця зміна ілюструється наступним явищем господарського життя. Західноукраїнський регіон завжди характеризувався надлишком робочої сили. До 2006 року проблема безробіття стояла дуже гостро. Влада прикладали значні зусилля для розвитку виробництва в цьому регіоні. Капітал, що в результаті прийшов, зіткнувся з проблемою браку робочих рук саме в районах традиційного дефіциту робочих місць. Громадські слухання, які провели серед мешканців сіл роботодавці та представники влади показали, що чоловіки працездатного віку відмовляються від роботи за місцем проживання за зарплату вище за столичну середню заробітну плату. Результати опитування були шокуючими. Чоловіки не хочуть

працювати, оскільки отримують від своїх жінок-мігранток в декілька разів більше, ніж їм можуть запропонувати роботодавці. Цей приклад показовий тому, що чоловіки публічно демонструють відмову від патріархальних цінностей. Вони відкрито визнають, що годувальником є жінка. У свою чергу вони визнають соціально-задовільною для себе роль вихователя своїх дітей, а також ведення домашнього та підсобного господарства. Окрім функції ведення домашнього господарства багато чоловіків зайнято необтяжливою працею у сфері дрібної комерції. Вони виконують функції виконавчих менеджерів притому, що власником бізнесу, інвестором є жінка-мігрантка. За «договором» в рамках сімейного бізнесу вони займають підлегле положення виконавчих працівників.

Тут варто підкреслити, що чоловік визнає свою підлеглість дружині за умови її відсутності. Невідома його внутрішня соціальна самооцінка, характер суб'єктивної оцінки ролей в сім'ї. Можна припустити, що чоловік відчуває себе і далі господарем положення, головою сім'ї і сприймає працю і вкладення жінки-мігрантки як належне. Очікуване повернення жінки-мігрантки на сьогоднішній момент є свого роду гендерним викликом для сім'ї, явищем, яке може відрізнитися достатньою складністю, конфліктністю і непередбачуваними результатами.

Наступний чинник, на який слід звернути увагу – це зміни гендерної свідомості дітей мігрантки. Вже очевидно, що хлопчики оцінюючи роль матері прихильно відносяться до зміни ролей і демонструють як належне свою залежність від жіночої праці. У контексті проблеми «повернення» матері-мігрантки варто звернути увагу на розповсюдження асоціальної поведінки дітей мігрантів (наркотики, дармоїдство, байдуже відношення до свого майбутнього). Ці явища говорять про те, що чоловіки не виконують умови гендерного договору в «розірваній сім'ї» який поклав на них функції вихователів. Можна чекати, що це буде вирішальним чинником у визначенні сильної позиції жінки після репатріації і посилювання гендерного договору. Перед лицем безвідповідальності чоловіка, жінка вимушена буде «легалізувати» своє лідерство в сім'ї і позбавити чоловіка суб'єктивних патріархальних ілюзій.

Таким чином, традиційна патріархальна західноукраїнська сім'я знаходиться в епіцентрі гендерної трансформації, пік якої може відбутися після масової репатріації, економічно і соціально повноцінних жінок-мігранток. Наслідки репатріації можуть бути революційними і створити нетрадиційний формат гендерного договору.

